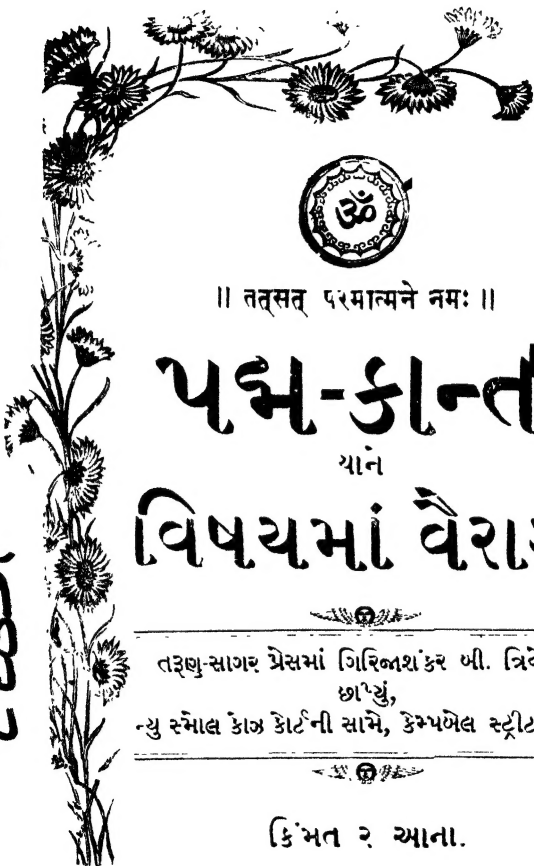

પદ્મ-કાન્તી

૨૧૩૭૮

॥ तत्सत् परमात्मने नमः ॥

પદ્મ-કાન્તી

યાન

વિષયમાં વૈરાગ્ય

તરુણ-સાગર પ્રેસમાં ગિરિનથંકર બી. ત્રિવેદીએ
છાપ્યું,

ન્યુ સ્કોલ કોલ કોર્ટની સામે, કેમ્પબેલ સ્ટ્રીટ કરાચી.

કિંમત ૨ આના.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૧૩૦૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૫૬૧૩૧૦૮૧

વિષય ૭- : ૪

॥ ॐ ॥

तत्सत् परमात्मे नमः

पद्म-ऊन्ता

याने

विषयमां वैराग्य

लेखक: हरजवनदास पुत्रयंद गांधी (हरिहरयंद)
(राजकोट निवासी)

प्रकाशक: भणियार ज्वराज जेठभाई
(सर्व छठे स्वामिन)

आवृत्ति १ली
संवत् १९८०.

प्रत १०००
सने १९२४

किंमत २ आना.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી ડિપાર્ટમેન્ટ-સંગ્રહ

આ પુસ્તક મળવાનું છેકાણું:—

પાનવાલા ગાંધી પુલકચંદ જેરાજ

સમરસેટ સ્ટ્રીટ, સહર બજાર,

કેમ્પ,—કરાચી.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ પ્રાર્થના
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ

(વસંત તિલકાવૃત્ત)

હે ! સર્વ વ્યાપક વિભુ સુખ સર્વ આપો,
આપી મુખ્ય સુખ સર્વ આપો.
તારા ગુણો અગણિતો જન જે ભૂલે છે,
જન્મિ મહા જગતનાં દુઃખ ભોગવે છે.
કામિ બની કુટિલ કર્મ કરે સદાયે,
પાપી બની ન પ્રભુને જપતો કદાયે.
ધિકકાર જે ગરિબને અતિ દુઃખ દે છે,
જન્મે વૃથા જગતમાં જપ્ત મારવા તે.
અવર્મ ને ત્યજી દઈ નિજ ધર્મ ધારે,
દુઃખો સમે સુખકર પ્રભુ ધાય બહારે.
જે દુઃખ ભંજન બની પર દુઃખ ટાળે,
શિર જન્ય તાય વિરના કદી ધર્મ હારે.
સવા સ્વદેશ કરવા જન જે મથે છે,
હા ! ધન્ય જન્મ ભૂમિને અંતે તેહને છે.
જગદિરા ઇશ્વર મને મતિ આપ સારી,
જેથી કરી કરી શકું કંઈ ભક્તિ તારી.
સેવા કરો દૃઢ ચિત્તે સહુ હિંદ વાસી,
નિજ દેશ કાળ મૌ આજ બંને સ્વદેશી.
જે સત્ય સ્થાયક બની ઉર સત્ય સ્થાપે,
વ્યાધિ ઉપાધિ અળગી કરી સુખ આપે.

મનુષ્યતા અઘટિત લક્ષણ

(મહાદીપ છંદ)

જે જનો કુકર્મથી નહિ જરી ખસે છે,
આફરી અનિતી નિતીમાં નહિ વસે છે.
પાપમાં પ્રવિષ્ટ જેહ તેહ શું વિચારે ?
મોક્ષનો ન માર્ગ જાણી ધર્મને વિસારે.
ભક્તિ ના કરી જરી પિતાકે માતૃ કેરી,
જન્મ તે જનો તણા આ જગતમાંજ ઝેરી.
સાધવી સતિ સુભાગી નારીને ન જાણે,
વાત કે વિવેક એક અંતરે ન આણે.
દેશની ન દાઝ આજ અંતરે કદાચે,
તે નરો ખરો સમાન જાણજો સદાચે.

પદ્મ-કાન્તા

થાને

વિષયમાં વૈરાગ્ય.

(હરિગીત છંદ)

કાન્તા:—

“કાણુ છો? મહાશય પધાર્યા કેમ અહિં શા કારણે ?
પાવન કરી મમ બુપડી આવી ગરીબના આંગણે
લાગો તવંગર આપ પણ પડ્યું કામ શું? અમ રંકતું
હરકત ન હોયે તો જણાવો નામ શું છે આપનું ?

પદ્મ:—

કાન્તા પ્રિયે કાન્તા થયો આનંદ નિરખી આપને
મે વર્ષમાં ભુલી ગઈ ના ઓળખ્યો પ્રિય ‘પદ્મ’ને
પોષાઈ તું મહારા ધરે પોષક તણો હું પુત્ર છું.
“આમળી તવંગરે હું હતો પણ આજ તો ભિક્ષુક છું.”

કાન્તા:—

આવ્યો ભલે મમ પદ્મ અંધુ શિરનો શિરતાળ છો
તુજ તાત મુજ પાલક પિતા તું ધર્મ કેરો ભાઈ છો.
મે વર્ષથી વિખુટા થયા તે’ નવ પડ્યો પરિચય મને
શું? થામવા આવ્યો કહે? ભિક્ષુક બની ભગીની કને

પદ્ય:—

બોલી અતિ મિઠી પરંતુ બોલતાં નવ આવડે
લજ્જતર લણ્યાના પ્રેમનું તેથી જરા ભુલ છે પડે
નિકળ્યો ખરિદવા એક વસ્તુ કયાંવ તો તો ના મળા
તુજ પાસ તે લાંઘર છે મને ખબર તે હમણાં પડી.

કાંન્તા:—

અમ રાંક પાસે રત્ન જેવી વસ્તુ તો કંઈ છે નહિ
તુજ ને ગમે તે લઈ લે આ ઝુંપડી માંહી જઈ
બેઠ મય તુજ શબ્દ આજે “પદ્ય” સર્વ જણાય છે.
તું શું, વહે છે મુખથી તે સ્પષ્ટ ના સમજાય છે.

પદ્ય:—

બાળા હજી બોળાં રહ્યાં સમજ્યાં નહિ મમ મર્મને
પથરા હશે ઝુંપડા મહીં કે દિલ ચાહે તેહને?
યોવન ખરિદવા નિકળ્યો પૈસા છતાં તે નવ મળ્યું
તુજ પાસ યોવન બાગ છે, તુંજ પરે મનકું ગળ્યું.

કાંન્તા:—

સમજી બધું સમજી સુકી! બાકી રહ્યું ના સમજવું
કળિકાલ તારા રાજ્યમાં હું દોષ હા કેને દઉં? !
“તું” ધર્મ કેરો લાઈ છે હું થાઉં છું બગિનિ ત્હને
કિંધી કુ દ્રષ્ટિ બ્હેન પર ચિકકાર તારા દેહને”

પદ્ય:—

ચિકકારને ચિકકારનો ના સમય છે આ સુંદરી
આપી સુખન કર શાન્ત મારા હૃદયને પ્રિય મંજરી

(૭)

હું ભાષ ત્હારો ના સગો ત્યમ તું મારી બહેનડી
અકવાદ ત્યાગી બેટ ઓ મદમસ્ત યોવનની કળી

કાંત્તા:—

બુદ્ધો ભટકતાં માનવી આ સાર વિશ્વ સંસારથી
કે મોહ પામ્યો ઉપર કલિ કાળ કેરા મારથી
ચેત ઓ નાદાન કરના જર તું પર નારથી
લે શર્ણુ ઇશનું ભાષ બચવું હોય નરકાગારથી”

પદ્ય:—

શું! સ્વર્ગ ને કયું નર્ક છે, તે પિળાનું હું કદા
ત્હારા સમાગમથી ગણિશ સૌ સ્વર્ગ પ્યારી પ્રેમદા
સાથે રમ્યા સાથે જમ્યા સાથે ભણ્યા ગાળા મહિં
તે બાલ પશુનો પ્રેમ ત્હારો કયમ તું બૂલી ગઈ!

કાંત્તા:—

તે બાળ પશુનો સ્નેહ સાચો ભાષ ને ભગિનિ તણો
નહોતિ વિષયની વાંસના તે પ્રેમ શુદ્ધ નિર્મળ હરો
તે સમયના તુજ શબ્દ સૌ મીઠાં મધુરાં લાગતાં
ને આજના તુજ વાક્ય સૌ વિષની બરોબર છે બધાં

પદ્ય:—

દિલમાં ઉડી છે ત્હાય ત્હારા શબ્દ સુશી સુંદરી
કોધે ભરેલી આંખડી કર શાન્ત કાન્તા તું જરી
રહતો નિરંતર નામ તુંજ ત્હારી છબી દિલમાં વસી
પ્યારા કહી બોલાવ પ્યારી આજ તું મુખથી હસી

કાન્તા —

કામી જતો નિજ કર્મથી લવ લેશ પાછા નવ ખસે
કરીને કુકર્મો કાગડા અંતે જઈ નર્કે વસે”
ત્યમ તું બન્યો છે અંધ આજે એજ કુડા કામથી
માટે વિચારી અંતરે કર રનેહ સાચો શ્યામથી

પદ્મ:—

મોંઘા બનોના માનુની માલિક બનો અર્ધાંના
આ હોહ તલશે સુંદરી તુજ અધર રસને લુટવા
આ જીવ રહેના હાથ પ્યારી બાથમાં આવી વસો
મુખકું કરોના મ્હાન પણ મધુરં રસિલું કે હસો

કાન્તા:—

શાણ્ણા અને સમજું છતાં વળગી રહે વ્યભિચારને
અંતે ધણું પસ્તાઇને રૌ રૌ નરકમાં જઈ પડે
“ના જાણજો હો માનવી પર સ્ત્રી પ્રિતિનો બાગ છે
દહ ડંશ લેશે પ્રાણ તે વ્યભિચાર કાળો નાગ છે”

પદ્મ:—

હિરા તણી કિંમત “ઝવેરી” વિણ કાઈ ના કરે
ત્યમ તું ઝવેરી પ્રેમની કર પ્રેમ કિંમત તું ખરે”
રિઆવના, લલચાવના, તલસાવના ઓ સુંદરી
દે પ્રેમના ફળથી પ્રિયા લિહુક તણી ઝાળી ભરી

કાન્તા:—

હિરો ખરો પણ કાચનો ના સાચ ત્રેમાં કંઈ મળે
એવા હિરા તો જંર વિના રસતા મહિ દાખો જડે

સાચા હીરાના હૃદયમાં કાળાશના ના જરીએ હશે
ખોટા દિરાની જેમ કૃત્રિમ ડોળના દર્શાવશે

પદ્મ:—મુખ સ્મિત વદતી સ્નેહીના કામણુ ભરેલી કામિનિ
મારી વચનના બાણ કીધા બહાવરો મૃદુ યામિનિ
મહેવાયના રહેવાયના તારા વચન મૃગ લોચની
સ્નેહે પીવાડો જામ પ્યારી પ્રેમનો ગજ ગામિની

કાન્તા:—ખાલી કરે બકવાદ મુરખ ના કંઈ ત્હારું વળે
દઉ છું શીખામણુ તોય કાં ખાલી મગજ મારી કરે!
તુ વાટ બુલી સ્વર્ગની કાં નર્કનો રસ્તો લીએ
અમૃતને અપમાન આપી વિષ કાં પાગલ પીએ ?

પદ્મ:—નિર્દય બની નવ યોવના અપમાન ના મારું કરે
લોચન નમાવી માનુની મમ અર્જને દિલમાં ધરે.
યોવન ભરી એ મદભરી નારીસ કર આદસ પર
મુજ શિશુ તુજ ચરણે ધરે કાન્તા હૃદયને શાંત કર

કાન્તા:—સાચી સતિના હૃદયમાં છે વાસ શાન્તિનો સદા
હિંમત કદીના હારતી આવે ગમે તે આપદા
અમ અમર આત્માનો હજી પામલ નથી પરિચય ત્હને
જેના હૃદયના આપથી પૃથિવ હતી ન હોતી બને

પદ્મ:—પાગલ નથી પ્યારી જરા પણ છુ તૃષા તુર પ્રેમનો
પાઓ પ્રિતિ રસ પ્રેમદા આપી બ્હને આલીંગનો
હિવાન જાણી પ્રેમનું ભોગી બની આવ્યો જમર
તુજ પાંખડી ખીડી પ્રિયા કાં જમરને નારાજ કરે?

કાન્તા:—કેદી બનીને કમળમાં કંઈ જમર મુંઝાઈ મરે
શુદ્ધ પ્રેમ જાણી દિપકનો કંઈ પતંગીઓ તેમાં બળે
મારગ બુલ્યો હે મુખ્ય તું નાકુ બુલ્યો ધર પોળનું
વેશ્યા તણું આ દારના પણુ દાર છે દેવી તણું

પદ્મ:—યોવન તણા રતિબાગમાં હે ? જમણુ કરતી લામિની
કાં હૃદયનું છેદન કરે મારી કટારી વચનની
અંગે અંગ જવાળા ઉઠે તે શાન્ત કરવા આવને
હું કરમરું છું ક્યારનો દિલબર દયા દર્શાવને

કાન્તા:—

જયોતી જળાહળ કાચની માની હિરો લલચાય કા
ગંદા જળાશયમાં મુરખ નિર્મળ ગણી ઝંપલાય કાં
પર સ્ત્રી પ્રિતિ ઉધાન જાણી પુષ્પમાં સપડાય કાં
સિધો સરલ રમ્તો મુકી અંધારામાં અથડાય કાં

પદ્મ:—થાતાં સહન ના વાક્ય તુજ વ્હાલી વધુ તલસાવના
તુજ પ્રેમ માટે પ્રેમદા અર્પું જીવન તુજ અર્ચ્યામાં
મદ મોહિની મૃગ લોચની પ્યારી પુજ તારી કરું
બળાત્કાર હું કરતો નથી પ્યારી ત્હને પાચે પડું

કાન્તા:—તે સર્વ વિરાધશનું જે ટાળેનો દુર્ણદિને
પરનાર જીવ હરનાર છે પડ પાય શ્રી સદ્બુદ્ધિને
કરી યાચના તે મ્હારી જે તેટલી પ્રભુની કરે
સંસાર નરકગાર સમજ મોક્ષ પદને મેળવે
કાયા હિપરથી શ્વેત પણુ દુર્ગંધનો જાંડાર છે

જે મોહ કાયાનો કરે તે મુખનો સરદાર છે
 જોખન અને તન ધન બધાં તું જાણુ મિથ્યા માનવી
 સાચુ હરિનું નામ કે સંસારથી જાયે તરી
 દે મોહ છોડી બાધ તું ત્હારું કશુંએ સમજના
 મૃતિમ પ્રેમિ જગત આ સ્નેહી સગા સૌ સ્વાર્થના
 ત્યજી તંત આ સંસારનો કર ગાન તું ભગવંતના
 જુડી જગત જ જગ છે મુઠી ઉઘાડે સૌ ફના

પદ્મ:—ખુલી હવે મમ ચક્ષુઓ ભુલ્યો ભગિનિ જ્ઞાન હું
 દેવા દયા કર રંક પર મતિ મુઠ હું અજ્ઞાન છું
 મોહાન્ધ થઇને માર્ગ ભુલી જઇ ચડ્યો જવાળા તિરે
 પડતાં ગચ્ચાવ્યો તેહમાં તે ખડેન ત્હારા બાધને
 હું શિષ્ય તારો તું ગુરૂ મારગ બતાવ્યો મોક્ષનો
 છે ધન્ય તારા દેહને વૈરાગ્ય મય મુજને કર્યો
 કામિ બની નહિ બોલવા ના બોલ મે કિધા ત્હને
 તુજ શરણ છું કરજે ક્ષમા લાવી દયા માતા મ્હને

કાન્તા:—અંધુ ત્યજી અકસોમ લે તું નામ ગુરૂર ક્યામનું
 જેણે દુર્જીવિને વિદારી જ્ઞાન આપ્યું જ્ઞાનનું
 જે વિષ્ણુ સૌ મિથ્યા સમજ તે સત્ય સરજનહાર છે
 જુઠો જગત વ્યહવાર આ સંસાર ખાંડા ધાર છે

પદ્મ:—ના મોહ છે સંસાર પર ગિરનાર પર જે હું વસું
 દિક્ષા લીધી દુનિયા તણી તે વિષ્ણુ નવ ગમનું કશું
 વૈરાગ્યને જ્ઞાલો ગણી ચેલો બનીશ કિરતારનો
 ડંકો જગાવીશ અંતરે ત્હારા સુણેલા શબ્દનો

કાન્તા:—થાઓ સદાએ શુભ નિર્દારે એજ હું દિલમાં ચહું
આશીષ મારા હૃદયની અહો નિરા હું વુજને દઉં

* * * * *

સુખકર દુઃખકર સદા કરેણા વંત શ્રી કિરતાર છે
આપો સુખધિ સર્વને અન્યાયના હણનાર છે

અસ્તુ.

સમાપ્ત

વંઠલી વિધવા યાને ઝેરી જમાનો

(સવૈયા એક ત્રિસા)

ભાઈ જમાનો આમે ભૂડો આજ નિહાળ્યો આંખેથી
સફેદ સઘળું દુધ ગણ્યું પશુ કડવું લાગ્યું ચાખ્યાથી
બહુ દૂરથી કુંઝરને દિઠા ઉંચાને લલકા વાળા
પાસે જોતાં કાંઈ મળ્યું નહિં દિઠા ત્યાં મોટાં પથરા
કલિકાળ આ કળિયુગ માંહી કેઈ કુર્મો થાય ખરે
વિધવાઓ પશુ છે વંઠલી આજ નિહાળ્યું મે નજરે
ગાડી જતી પૂર પાટમાં અરખી ઘેઠા જોડમાંતાં
વિસાવતી ગાડીની અંદર વિધવાબાઈ બિરાજ્યાતાં
મહા લક્ષ્મિનું મંદિર આવ્યું શેઠાણી નિચે ઉતર્યા
સાડીસાલ ગુલાબી ચોળી સુઝ ચરણમાં છે પહેર્યા
આંડે સેથે લાડી શાભે નયને અરમા પેળવના
હસ્તમાંહિ તે ભાઈ જણાયા ચિન્હ નહિ સૌભાગ્યતણા

લટક મટકાત ચાલ ચાલતાં આવ્યા મંદિરની માંહી
 પૂજન કિધું ફેંચીનું પણુ દ્રષ્ટિ રિથર રહે નાહી
 ચારે બાજુ દ્રષ્ટિ ફીધી પણુ નવ દીઠો આશકને
 મુંઝાણા માનુની મનમાં ખેદ થયો છે માથુકને
 એવામાં પાછળથી ઝીણી સીટીનો સંકેત થયો
 પાછું વાળી જોયું ત્યાં તો શોક બંધો પલમા પલટયો
 નયન બાજુ વાગ્યા આશકના હાથ રહીના યુવાની
 સ્વપ્ન સરિખા મુખને માટે ભષ્ટ મતિ થઇ વિધવાની
 બહાર મળીશુ એમ કરી ઇસારો કિંધો આશકને
 કર ઝાલી ગાડીમાં ધાલી લઇ ચાલી પ્રાયવેટ બંગલે
 હાદર ચડતાં એચિંતા આવી સાસુ સામા ઉભા
 તો પણુ રંગ ના ગભરાણી ઉત્તર દેવાને ઉઘા
 'વહુ હીકરા દર્શન કરી આવ્યા ડાણુ બીજું છે સાથે આજ
 શુ! લટક બીમાર પડ્યા તેથી આવ્યા બીજા મહારાજ
 "સાસુજી એ બોલડ ભટને આવડીના કાંઇ રસોઇ
 જો હું કાંઇ કહુ તો પડ્યો પલમાં હી જાતો રિસાઇ
 મંદિરમાંહી દર્શન કરતાં આ ભટનો મેળાપ થયો
 રસોઇ બહુ જાણે છે સારી છે વળી તે મમ મામ નણો
 ઉધુ મિતું સમજવીને સાસુજીને કાઢ્યા બહાર
 રંગ માણવા ઉપર આપ્યા બિઠ ત્યજીને ખેલિગમાર
 હાથ કળિ તે કેરજ વાળ્યો ભષ્ટ કરી સૌની બુધ્ધિ
 સૌ ત્હારા કહે ફસાવો નષ્ટ કરી સૌની સુધ્ધિ
 જેહ હશે શાણો સદગુણી બુધ્ધિ વત અને બળ વિર
 તે પણુ લુપ્ત વિષયમાં આશે ના આસેકંઇ વાર લગીર

“ટાંકણે ટંકાય છે”

(હરિગીત છંદ)

પ્રિય બંધુઓ દુનિયા તણું નટક નિરખવા આવજો
 ટીકીટના પૈસા તણી વ્યાધિ ઉરેના લાવજો
 ડારકીપરોને લાંચ દધ રહેલાપથી જોવાય છે
 આ ખલક આખી આમ ઉંધા ટાંકણે ટંકાય છે
 ધરમાં મળેના ટંકનું પણ ભાઇ ફેશનમાં ફરે
 ચા પાન વિણ ચાલે નહિ લલે છોકરા ભૂખે મરે
 ઝેરી મુખે ધણી નામના ત્યાં છાજ્યા લેવાય છે
 આ ખલક આખી આમ ઉંધા ટાંકણે ટંકાય છે
 બાપે બિચારે ખતથી કાંઇ રકમ કીધી જમા
 મિલકત ઉગ્રડી મોજથી ખેટાં થયાં બાવાસમાં
 ઇજ્જત બિચારા બાપની પાણી મહિ ખેળાય છે
 આ ખલક આખી આમ ઉંધા ટાંકણે ટંકાય છે
 બાપા કરે છે વેદ માત્સ પારાકા દરણાં દણે
 પણુ ભાઇને નાટક વિના તો ચેન જરીએ ના પડે
 રખડયાં કરે આખો દિવસ મન કામને ના ચ્લાય છે
 આ ખલક આખી આમ ઉંધા ટાંકણે ટંકાય છે
 પરમાર્થ અર્થે પાછ દેના જીવ ના ચાલે જરી
 માંદા પડે તે દેશને પૈસા દિયે થેલી ભરી
 બુડા બને જરદાર સાચા ભાઇ ડેસા ખાય છે
 આ ખલક આખી આમ ઉંધા ટાંકણે ટંકાય છે

આ દેશ કેરો વેશ છોડી ચિત પરદેશી ચહે
 માદાધને દુઃખળ ગણી ફેશન મહિ ભાષ રહે
 આ રીત આવા દેક પોઝીશન મહિ પિટાય છે
 આ ખસક આખી આમ ઉંઘા ટાંકણે ટંકાય છે
 પિંગલ તણું કંઠ જ્ઞાનના કવિતા કરે રમ રેલાતી
 વાહ વાવ તણા શબ્દો નિચે બમ બવ ગડગડ ઠેલતી
 સાચા કવિની હાસમાં કયારે કદર ના થાય છે
 આ ખસક આખી આમ ઉંઘા ટાંકણે ટંકાય છે

ભારત માતાના ઉદ્ધાર

(ગઝલ)

પ્રિયે બંધુ અમારાને અમારે રહેજ કંઈ કહેવું
 સુણી ગાંધી તણા વચનો સદા શાન્તિ તજે રહેવું
 ગવાશે ગુણ ભારતના સમય તે આવવાનો છે
 હવે ઉદ્ધાર ભારતનો તમારાથી થવાનો છે ૧
 અનિતી બે કરે કાંઈ તમે શિરે ધરી લેજો
 બલે શમશેરથી મારે છતાં પાછા નહિ હઠે
 દુઃખાનો તે સમય બંધુ સુખેથી કાપવાનો છે
 હવે ઉદ્ધાર ભારતનો તમારાથી થવાનો છે ૨
 ધરી શાન્તિ તણા શસ્ત્રો ઉગારો દિત ભારતને
 સજી ખાદી તણા વસ્ત્રો સુધારો ખિન્ન ભારતને
 કરો સેવા સધર્મિની વખત વિતી જવાનો છે
 હવે ઉદ્ધાર ભારતનો તમારાથી થવાનો છે ૩

દુઃખે મંતાન ભારતના બુખેથી આજ રડવડનાં
 સહે છે ટાઢ તડકાને શરીરે વસ્ત્ર ના મળતાં
 સમય તે શ્રેષ્ઠ ભારતનો અનાથો પાળવાનો છે
 હવે ઉધ્ધાર ભારતનો તમારાથી થવાનો છે ૪
 ઉજવવા દિન ભારતને વિદેશીને ત્યજી દેને
 ખની સત્યાગૃહી આજે સ્વદેશીને ગૃહી લેને
 અહિસા ધર્મને આજે સ્થળે સ્થળ સ્થાપવાનો છે
 હવે ઉધ્ધાર ભારતનો તમારાથી થવાનો છે ૫
 સુતા શું ? સુભ ભારતના વિરા જાગે જરા જાગે
 પડી પર તંત્રની બેડી હવે તો નિંદને ત્યાગે
 ખની એકત્ર સૌ આજે વખત વિચાર વાનો છે
 હવે ઉધ્ધાર ભારતનો તમારાથી થવાનો છે ૬

લાડકીનું લિલામ યાને પંદર હજાર પર પાણી

(સવૈયા એક ત્રિસા)

ભાઈ ભવાઈ નીરખવાને આજ ગયા તા બુલેશ્વર
 વેવિશાળ થયું બુદ્ધાનું જમી આગ્યાડો કંસાર
 વર અને કન્યાની ઉમર જોતા હુતો દિંજ થયો
 બુની આંખે નવો તમાસો નિહાળી ભાઈ ચંમક્યો (૧)

શેઠ હિમર સિતેર વરસની કન્યાની વય દશથી બાર
 દયાળાસે દીકરી આપી હૃદયીઆ કુલને બાર હજાર
 બહાસ ધરીને વિવા કીધો આનંદ લુંટ્યો અપરંપાર
 લાભેળી લાડી મેળવતાં પાણી કીધા પંદર હજાર (૨)
 પરણી પાંચ વરસ થયાં ત્યાં બુદ્ધાણ પ્રાપ્ત્યા અવસાન
 બિગ્ની જ્યાં ધર જોય થયાં ત્યાં મિયા ચાલ્યા કબરસ્થાન
 સેજ વરસની નાની વયમાં વિધવા થઈ બાળા નિરધાર
 સ્વાર્થ ગણી પ્યારે પિતાએ પુત્રીને બાળ્યો અવતાર
 પારોક્ષી પિતાંબર નામે રહેતો તો તે માળામાં
 દ્રષ્ટિ પડતાં પશ્ચી બુદ્ધિ યોગનના ઉછાળામાં
 યોગન આગળ માનવ કેરા પ્રયત્ન વૃથા સમજા ભાનો
 ચેતી ચાલે તેજ બચે છે બિગ્ન કુબેલા જાણો (૪)
 નાર રહેતો આપ થકી ને જાયે તો નવ લાગે વાર
 થઈ નથી કોઈની નહિ થાસે એવો કળીયુગનો બહેવાર
 તેજ પ્રમાણે આ બાળાની શ્રષ્ઠ મતિ થઈ તેણી વાર
 બાંધી પ્રેમ પિતાંબર સાથે શિયળનો કીધો સંહાર
 પાપ પ્રકાશ્યું બે ત્રણ મહિને સર્વ સગામાં થઈ ગઈ જાણ
 અપકિર્તી ઓઢાળી વહુએ એમ કરે છે સૌ મોકાણ
 વિધવા એ મનમાં વિચાર્યું અહીં રહેવામાં નહિ છે સાર
 દાગિના લઈ આશક સાથે નાસી ગઈ બીજે તત્કાળ
 આવી રીતે કૈક તમાસા રેજ બને છે અવનિમાં
 ગણતર ગણતાં પાર ન આવે આ લુંડા કુર કળિયુગમાં
 ડાળ બનાવ પતિવૃત્તાનો અંદર પેલું પોણ ભરી
 કુળ કુબાવે ઉભય દેઈ આવા કુડા કામ કરી

સાધુ કે શયતાન

(હરિગીત)

જોગી બન્યા જંગમ બન્યા બાવા બન્યા શું ? કામના
 ફરતાં ફરે અવનિ વિખે પ્યાસા પીવાને જામના
 નહિ લેશ જમની કાજકે પરવા નહિ કંઈ ધારનાં
 ઇજત ગુમાવી યોગીની જોગી રહ્યા જખ મારતાં
 આ વિશ્વમાં સધળે સ્થળે બ્રહ્માંડ કે પાતળમાં
 સાચા પડે પાછા નહિ જુગડા ફસાયા જગમાં
 ધિકાર એવા યોગીને ભોગી બન્યા ભામા તણા
 જોયા ધુતારા દોગીઓ અવનિ મહો યોગી બણા
 કર મહો માળા ધરી મોટા મણીકા શોભતાં
 સંશય થતો સ્વામા તણા અકકડ બની ત્યાં શોભતાં
 દેહ ભંગીને ચમારે વાધરી વાડા તણા
 ખાખ ચોળી હાથ ઝોળી લઈ થયા બાવા બણા
 દેવ મંદિરમાં જતાં લોકો હજારે સાથમાં
 ભજ કરતાં ભારતીને ભેવા અવસર હાથમાં
 ભોળા બીચારા માનવી કોઈ ભેદને જાણે નહિ
 યોગેશ્વર કોઈ દેવ મોટા કિતયા અવનિ મહિં
 કૈકને ફસાવી જગમાં કૈની હજમ મિલકત કરે
 પાખંડમય એવા બણા ભારત મહિં આજ ફરે
 સાધુ બની સંસારમાં સતકર્મ તો કિધું નહિ
 જાનિ બની અજાનીને કંઈ જ્ઞાન તો દિધું નહિ
 નારી તણી મમતા હતી સંસાર શા ? સાડ તજ્યો ?
 પૈસા તણી પરવા હતી તો ભેખ શા સાડ સજ્યો ?

લેખાગુ કવિઓ.

(મનહર છંદ)

આજ કાલ દુનિયામાં કવિઓનો પાર નહિ.
 નાનાથી મોટાના મુખે કવિતા જોડાય છે.
 ખાતાં પીતાં ઉઠતાંને બેસતાં કવિતા જોડે.
 સુતાં પણ શૃંગારની કવિતા રચાય છે.
 પ્રાસ, ગદ્ય, લઘુ, ગુરુ, તાલ કે ના દાળ મળે,
 ચોકકું બેસાડ્યા પછી કવિતા કે વાય છે.
 સુતાર, લુહાર, સોની, કચ્છી, કડીયા કોલી,
 રાગ તાણી દુહા જોડી ભવાઇ ગવાય છે,
 બીડી ચારા બીડી મુકી હરિગીત છંદ જોડે,
 પ્રાસ પદ્યમાં લપેટી પાછળ મૂકાય છે.
 ગાંધી મંધિઆણું સુલી લલિત સારંગી રચે,
 ત્રિતાજને બેરવી તો ત્રાજવે તોળાય છે.
 કદોઝ કંસારા ઘોબી બાવાને રંગારા પણ.
 ગઝલ ને કચાલીના રાગડાં રંગાય છે.
 ‘હરિહર’ કરે કોઇ કોપશોના બંધુ પ્યારા,
 ગમ્મતની ટેવ એવી કદીના બૂલાય છે.

(૨૦)

“ફેશનની ફજેતી”

(મનહર છંદ)

આર્યના નિવાસીઓને નિર્મત્રણ છે. અમારું
ફેશનની ફજેતીને નિરખવા આવજો
જવાનું ઘણું છે દુર મજલ છે ભાષ મહોરી
ચાલી ચરણ દુઃખે તો મોટર મંગાવજો
કાલર નેકટાઇ કાટ પાટલુંન પહેરી
બુટ ના મળે તો ભાષ ભાડે લઇ આવજો
ખિન્ના ભલે ખાલી હોય કામ નથી દમડાનું
પોલીશનમાં રહીને ફેશન દિપાવજો
મુખ પર પાઉડર ગાંધો પેરે લાલી ચોટી
વાળ ધાળો હોય તો શાંદીમાં પલાળજો
ગુજરાતી બોલીમાં તો પોલીશન જન્ય માટે
ભાષા ઇંગ્લીશ બોલી વેષને વધાવજો
આંખે ભલે સુઝે તોય ચંચળ લગાવી સારા
ફેશનની ફજેતીને પુરી પરખાવજો
“હરિહર” કહે ભાષ આ તો હજી થોડું કંચુ
દયા લાવી દાસ પર માફ ના લખાડજો

(૨૧)

સુખ દુઃખના તડકા છાંયડાં

(ત્રોટક છંદ)

કરમે કરીને જનનો સઘળાં
સુખથી દુઃખમાં ગળડી પડતાં
ગણા સુખને દુઃખ સદા સરખાં
સમજી જન ના દુઃખથી ડરતાં ૧
સુખા સેજ સૈયાં સુખથી મળતાં
કદી ભોંય પરે સયનો કરતાં
નહિ પાય ધરા પર જે ધરતાં
અહા ! તેજ જીઓ વનમાં ભમના ૨
ગજ અશ્વ પરે ચડીને ફરતાં
જમવા પકવાન પ્રિતે મળતાં
ઝીલતાં વચનો મુખથી પડતાં
જળને બદલે પયને ધરતાં ૩
દુઃખિ હાલત તેહ તણી બનતાં
અન્નના ટુકડા પણ ના મળતાં
ભટકી ભટકી ભવ જંગલમાં
દુઃખ દુર થયે સુખને સજતાં ૪
સુખ પાછળ દુઃખ સદા ફરતું
પ્રિય પાઠકના દુઃખથી ડરતું
સદ્કર્મ સદા જગમાં કરજે
નિતિ પંથ ચડી પ્રભુને સ્મરજે ૫

“બાળ હરિના હાથમાં”

(હરિગીત છંદ)

અદ્વૈતોસ ના કર માનવી, બાળ હરિના હાથમાં
 નારું ન કંઈ ધાધુ થશે, કારણ હરિના હાથમાં.
 આ માહરૂં આ તાહરૂં એ સર્વ મનની કલ્પના,
 તાહરૂં ન કાંઈ સમજજે સત્ત્વળું હરિના હાથમાં.
 કરતાં ભલું હા અવરતું કદિ જીંદગી જાયે છતાં,
 અપયશ મળે યા યશ મળે તે પણ હરિના હાથમાં.
 પળમાં બને રાત્રી બિખારી મહેલ ત્યાં જંગલ દિસે,
 વળી રંક રાજ્યામન ચઢે કુદરત હરિના હાથમાં.
 સુખ દુઃખ તડકા છાંયડા પળમાં હતા નહતા બને,
 લખ્યું લલાટે ના મટે વિધી હરિના હાથમાં,
 સ્નેહિ સગાં લક્ષ્મી તણા છે મોહ જુઠો માનવી,
 જુઠો મકળ સંસાર છે સાચું હરિના હાથમાં.
 લઈ જન્મ આ સંસારમાં સત્ કર્મ કંઈ કીધું નહિ,
 એળે ગયો અવતાર શિક્ષા છે હરિના હાથમાં.
 આપ્યું પ્રભુએ પ્રેમથી પરમાર્થ કરવા કારણો,
 લોભીષ્ટ લાલચમાં પડી ચાલ્યો હરિના હાથમાં.
 એત આ નાદાન છોડી મોહ આ સંસારનો,
 ખટપટ નકામી કાં કરે! અતે હરિના હાથમાં.
 હરિ હર કહે સંસાર આ શૈત્રંજ સરખો માનજે
 કર દેશ સેવા અતથી જાવું હરિના હાથમાં.

"અમારા મહાત્મા ગાંધી"

(ગ્રંથ)

અમારા શિરના શીરતાળ જીવન હિંદ વાસીના.
 અમેને પ્રાણુથી પ્યારા "અમારા મહાત્મા ગાંધી."
 તપો બળ જેહનું આજે સકળ જગમાં પ્રકાશે છે.
 તપસ્વી હિંદના હિરા "અમારા મહાત્મા ગાંધી"
 પદાગ્રે મંત્ર ખાદીનો ચલાગ્રે રેંટીયો ફેડો,
 અમારું હિત કરનારા "અમારા મહાત્મા ગાંધી."
 સુનેલા આર્ય સંતાનો જગાડ્યા મોરલી નાદે,
 અમિમય વાક્યના ક્યારા "અમારા મહાત્મા ગાંધી"
 ભુલાવી ભેદ ભ્રમણાને કર્યા એકત્ર બંધુઓ,
 અમારી ચક્ષુના તારા "અમારા મહાત્મા ગાંધી"
 કરી અજ્ઞાનનો ચુરો બતાવ્યો જ્ઞાનનો રસ્તો,
 હૃદય જ્યોતિ જગવનારા "અમારા મહાત્મા ગાંધી"
 દુઃખી આ દેશને ખાતર અસહ્ય દુઃખ જેહને સેવ્યું,
 અહાહા! આર્ય ઉદારા, "અમારા મહાત્મા ગાંધી"
 સુણાવી સ્તોત્ર સંપોનું જપાગ્રે મંત્ર શાન્તિનો,
 ધણું જીવો પ્રભુ મારા "અમારા મહાત્મા ગાંધી"

મારા પ્રિય પાઠકને વિનંતિ.

(ગઝલ)

સખેલા કાવ્ય મારાને

પ્રિયેથી પાડવી લેજો

મદા સદ્ભાવ અંતરમાં ધરિને અન્યતે દેજો

x x x x
દુઃખિ મંસારમાં બંધુ પડે જે દુઃખ તે સહેજો

x x x
છતાં પરમાર્થને અર્થે જરા ના ભાષ અચકાજો

x x x x
ધર્મને પ્રેમથી પાળી અધર્મને ત્યજી દેજો

કરે કુકર્મ જન ક્રોધ શિખામણી નેહને દેજો

x x x x
ઉજવવા દિન ભારતને વિદેશીને ત્યજી દેજો

બની સત્યાગ્રહી આજે સ્વદેશીને ગ્રહી લેજો

x x x x
બિરાદર આ ક્ષન મારું તમે તો ધ્યાનમાં લેજો

પ્રભુનિ પ્રેમ લક્ષિતમાં તસ્લીમ થઇ રહેજો

(હરિહરચંદ્ર)

જરા નિરખશે! કે?!!!

સદરમાં એકલુંજ માલિકની દેખરેખ હેડળ ચાલતું
જુનું અને જાણીતું ઉત્તમ ભોજન ગૃહ

શ્રી શાન્તિ ભૂવન

હિન્દુ ટોળ

સ્વાદિષ્ટ ભોજન સાથે સુવા ખેસવાની ઉત્તમ સગવડ

ભાવ સાધારણ

આજેજ પધારી ખાત્રી કરો !

માલિક

ડા. હિરાલાલ ભાવજી દેરડીવાલા,

પ્રીડી સ્ટ્રીટ—કેમ્પ કશંચી.

